

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

EUSKARAZ GAUZATZEN DEN IRAKASKUNTZA

Unibertsitate elebiduna da gure hau, Euskal Herrikoa alegia. Elebiduna beharko luke izan behintzat, egungo legediak horrela behartuta. Beren ikasketak euskaraz edo/eta gaztelaniaz burutzeko aukerak eskaini behar baitizkie bertaraten zaizkion ikasleei Euskal Herriko Unibertsitateak.

Horretan ahalegintzen ari da gure erakunde garratzitsu hau azken urteetan zehar, zenbaitzuk hori ukatu nahi badiote ere. Eginkizun honetan eten ezineko abiadura daramala ere esango nuke nik, bertako zenbait irakasle ez euskalduni larridura sortarazterainokoa, zenbaitzuren adierazpenak zuzen interpretatzen baditut behintzat. Batzuk horientzat abiadura azkarregia den bitartean —zorabiatzeko zorian jartzen omen ditu eta—, makalegia da beste hainbatentzat, legediak dioena ez baita betetzen, oraindik, bere osotasunean. Iritziak iritzi eta jarrerak jarrera, aurrera goaz, eta abiadura onargarrian gainera, nire ustez, datuek agertzen dutenez:

- 1990ean burutu zen normalkuntzarako plangintzan adierazten zenez, unibertsitatean garai hartan lantzen ziren irakasgai guztietatik % 32,2 eskaintzen ziren euskaraz. 1994-95 ikasturteko datuak begibistan hartuz, berriz, % 49 jotzen du euskaraz lantzen diren irakasgaien kopuruak. % 3,4 batezbesteko gehikuntza, beraz, ikasturte bakoitzeko.

- Datu horiek zuzen ulertu ahal izateko bada kontuan hartu beharreko beste gertakari garrantzitsu bat ere: 1990ean guztira 1.565 irakasgai ezberdin ematen ziren bitartean, 3.540 ziren 1994-95 ikasturtean eskaini zirenak, ikerketa-plan eta titulazio berrien eraginaren ondorioz. Euskaraz landu diren gaien kopurua nabarmenki ugartu da zenbaki absolutuetan azken hiru ikasturteetan zehar.

• Datu zehatzik ez badago ere, beste 400 irakasgaitik gora dira datozen bi ikasturteetan euskaraz eskaini asmo diren gai berriak (% 10 inguru).

• Hona hemen beste hainbat zehaztapen, euskarak unibertsitatean duen egoera argi eta garbi isladatzen duena:

1994-95 ikasturtea	<i>Guztira</i>	<i>%</i>
Euskarazko irakaskuntzarik gabeko titulazioak	12	15,8
% 15eraino euskaraz ematen duten titulazioak	8	10,5
% 15-29 euskaraz ematen duten titulazioak	9	11,8
% 30-49 euskaraz ematen duten titulazioak	6	7,9
% 50-74 euskaraz ematen duten titulazioak	17	22,4
% 75-99 euskaraz ematen duten titulazioak	13	17,1
% 100 euskaraz ematen duten titulazioak	10	13,2
<i>Guztira</i>	76	100

76 titulazioetatik 40 dira irakaskuntza-gaietatik % 50etik gora euskaraz eskaintzen dutenak. Nahikoa ez bada ere, bada zerbait. Eta hori guztia azken hamabost urteetan lortu dela pentsatzen bada, norberak atera ditzake ondorioak (IKEIk duen txostenetik jaso ditut datuok).

Hiru ohartxo ginez amaitu nahi nuke atal hau.

1) Unibertsitate-mailako irakaskuntza euskaraz emateko gai izango diren profesionalak prestatzea ez da gauetik goizera lortzen den eginkizuna. Aurrez eginiko ikasketa guztiak beste hizkuntzetan burutu behar izanak, euskaraz idatzitako baliabideen eskasiak ez du batere errazten lan hori. Hala eta guztiz ere, aurrera goaz.

2) Unibertsitatean euskaraz dihardugun irakasleetako askok eta askok ez genuen ezertxo ere euskaraz landu gure unibertsitate-ikasketetan. Euskaraz irakastera eta idaztera jarri gara gure ahalegintxoari esker. Guztiak ez bada ere, ikasgaietako zenbait euskaraz lantzeko aukera izan duten ikasle ohiek gu baino trebatuagoak atera beharko lukete unibertsitateetik eta, ondorioz, euskaraz irakasteko erraztasun handiagoa beharko lukete. Gehitu horri azken urteotan euskaraz argitaratzen ari diren eskuliburuak eta bestelakoak, eta orain hamar urtekoa

baino itxaropentsuagoa ikus daiteke etorkizuna. Honetan ez dut nik zalantzarik egiten.

3) Datozen hamar urteotan (eta hori ez da asko) erabakiko da gure unibertsitateak euskaraz eskainiko duen irakaskuntzaren etorkizun luzea. Legediak dioena bete-bete gauzatu ez bada ere, ikasketak euskaraz egin nahi dituzten ikasleei esku-bide hori bermatu egin behar zaie, ikasi beharreko gaietan oinarrizkoak eta beharrezkoak euskaraz lantzeko aukerak sortuz. Irakaslego euskalduna ezezik, irakurgaiak ere euskaraz jarri beharra dago legeak aurrakusten duena beteko bada. Zuzena da unibertsitateari zuhertasuna eskatzea plangintzak eratze-ko orduan. Zuzena den bezalaxe unibertsitateari, bere bete-beharra duintasunez aurrera aterako baditu behintzat, ezinbesteko baliabideak ahalbidetzea. Eta azken hau herri honetako politikarien esku dago eta beraien erantzukizuna da nagusiki. □

UNIBERTSITATE BAKAR BATEAN BI UNIBERTSITATE?

Galdera baino gehiago kezka da hori. Aldizkari beronetako beste ale batean nioenez (*Jakin 93-94*), irakasle batek eman beharreko dozentzia guztia (24 kreditutakoa) euskaraz emateko beharra frogatu behar izan dute unibertsitateko sailek ardurara osoko irakasle euskalduna lortu nahi izan duten bakoitzean. Aipatutako lantxo hartan nioenez, hiru eta lau irakasgai ezberdin prestatzera eta ematera beharturik legoke, horrela, irakasle euskalduna (euskaraz irakatsi behar duena, alegia). Berez bada hori nahiko arazo eta zailtasun irakatsi beharreko gaiak gutxiengo duintasun batez prestatzeko.

Sail ezberdinetako zenbait arduradunek hala nahita, horrela erabakita, ez dago ia harremanik euskal eta erdal adarretako irakasleen artean. Elkarrekiko aurkakotasuna eta mesfidantza ere eragin da, behin baino gehiagotan, honako eta halako fakultate eta ikastegietako hainbat eta hainbat sailetan; euskaraz irakasten dutenak alde batetik, gaztelaniaz irakasten dutenak bestetik. Itxurazkoa ez bada ere, gauzak horrela egin dira han eta hemen.

Antza denez, gainera, elkarren aurkako bikoiztasun horren alde jokatu nahi du aurrerantzean ere sail batek baino gehiagok. Ez da irakasle euskaldunik onartu nahi erdal adarrerako. Euskaraz ez dakiten irakasleak nahi dira, inondik ere, erdal adarrari bere-berean iraunarazteko. Badago horretarako bere bekadunez bakarrik osatu nahi duen sailik gaur bertan.

Gauzak horrela, sail bereko irakaslegoaren artean bi elkarre ezberdin moldatzeko arrisku handiegia dago. Jadanik bada irakaslegoamarteko aurkakotasun hori nozitzen ari den sailik Euskal Herriko gure Unibertsitate honetan. Ez da, gainera, ikastegi bakar batera mugatzen den arazoa.

Errektorego-talde berriaren irizpideak bestelakoak direla dirudi. Hitzez adierazi zaigunez, behintzat, erdarazko eta euskarazko irakas-beharrak batera har daitezke kontuan —ala batera hartu beharko lirateke?— ardura osoko irakasle baten 24 kredituak kalkulatzera. Aurrerapauso egokia eta bikaina litzateke hau irakasle elebidunarentzat, irakasgai berdina euskaraz eta gaztelaniaz emateko aukera irekiko bailioke, arauzkotasun osoz, jokamolde berri honek.

Arestian aipatutako aurkakotasun-arriskuari ere ateak itxiko litzazkioke horrela. Ez litzazkioke gehiago zabalduko behintzat. Ikuspuntu honetatik begiratuz ere bere garrantzia du urrats berriak.

Urrats bat gehiago eskatuko nuke nik, ordea, ildo honetatik. Ikastegietako arduradunei eta sailtako zuzendaritza-taldekoen argi eta garbi adierazi beharko litzazkieke irizpide hori. Ez dela aukerazko irizpidea, baizik eta irakasle berrien beharrak aztertzerakoan eta kalkulatzera kontuan hartzea dela ezinbestean. Ez dago eta beste biderik benetako unibertsitate elebiduna eratu eta moldatu nahi bada: gero eta irakasle gehiago izan daitezela beren gaiak euskaraz eta gaztelaniaz landuko dituztenak.

Bide beretik doa —nik hala uste dut behintzat— jatorriz euskaldunak izanagatik irakaskuntza gaztelaniaz ematen ari diren irakasleei euskaraz trebatu daitezen eskaini nahi zaizen aukera ere. Honelatsuko kasuak ugariegiak ez badira ere, kon-

tuan hartzekoak dira direnak, eta buruhauste larri ugari konponduko litzaizkioke bide honetatik sail bati baino gehiagori. Beste urrats bat da. Aurrera goazen adierazgarria, beraz.

Behin baino gehiagotan aipatu izan dugu, bai lantxo hone-tan, baita aurreko beste batzuetan ere, euskal adarrean dihar-duten irakasleen betebeharraren arintzeak irakaskuntzaren kalitateari ekarriko liokeen onura. Irakasgaiak euskaraz presta-tu beharrak berez du, oraingoz behintzat, gainkarga berezia, euskarazko liburu eta bestelako idazkien eskasiagatik. Horre-taz gain, hiru eta lau irakasgai ezberdin prestatu beharrak egoera eta eginbeharra zaildu egiten dio, eta nola zaildu gainera. Egoera honetaz ere jabetua da, inolako zalantzarik gabe, uniber-tsitateko errektoradutza-talde berria. Halaxe agertzen da «EHU-ko plantila teorikoa eratzeko iripideak» izenez zabaldu den idazkian. Hitzez hitz itzultzen saiatuko naiz.

Adar elebidunetara inkorporatu daitezen eta gutxienez bi irak-sagairen (edo gehiagoren) ardura har dezaten irakasleei 6 kredituraino arindu ahal izanen zaie beren eginbeharra baliabideen (eskuliburu) eskasia agirikoa denean, EHUren deial-dietan ezar daitezen baldintzei jarraituz beti ere (adibidez: ma-terialak argitaratzeko edo itzulpena egiteko derrigorrezkotasu-na erabaki daiteke, edo euskara-institutuak edo antzeko bes-te batek antolatutako hobekuntza ikastaroetan parte hartze-koa). Aldi batekoa izan da kreditu-arintze hau...

Ofizialki onartu nahi da, beraz, euskaraz lanean dihardu en irakasleak aparteko eragozpenak eta zailtasunak dituela, be-re eginbeharra itxuraz burutu nahi badu bederen. Bada zerbait! Aurreratzen goaz. Euskarazko irakaskuntzaren kantitateari begiratze soiletik irakaskuntza horren kalitateaz arduratzera da-goen urratsa da oraingoa. Ez bedi azkenengoa izan! □

ERREKTOREORDETZAK ETA SAILAK

Beste batean adierazia dut, ikastegietako sail ezberdinei dagokiela irakaskuntza edo jarduera akademikoa antolatzea, araudi ezberdinek erabakitakoaren arabera beti ere.

Sailetan daudenak daude arduradun. Aspalditxotik unibertsitean beren lekutxoia egin dutenak asko eta asko. Unibertsitea euskalduntzeko xedez burutu zen plangintza taxutu aurretik bertan lanean zihardutenak ez gutxi. Euskararekiko inolako sentiberatasunik agertu ez dutenak ugari. Horien esku eta horien erantzukizunpean utzi da sail askoren euskalduntze-prozesua garatzea.

Zenbait titulaziotan euskalduntze-prozesua ia ehuneko ehunera iritsi den bitartean, hamabitan ez zen ezertxo ere lantzen euskaraz 1994-95 ikasturtean. Beste zortzitan % 15era iristen zen soilik euskaraz ematen zena. Gehitu horri % 30era iristen ez ziren beste bederatzi, eta titulazio guztietatik (76 orduan plan zaharrekoak) % 38tan euskalduntze-prozesua hasteko edo hastapenetan zegoen oraindik (eta dago zoritxarrez).

Legediak, nik uste, ez du bereizketarik egiten titulazio ezberdinak eskuratu asmoz dabiltzan ikasleen eskubideen artean. Bistan da, beraz, zenbait ikasleren eskubideak ukatzen ari direla unibertsitate beretik. Edo zailtasunak jartzen, gutxienean ere!

Galdera eta kezka bapatean datozkit niri: ikastegi bakoitzeko sailen eskura utzi ote daiteke, aurrerantzean ere, unibertsitateko ikasketa-plangintzen euskalduntze-prozesua? Ala orain artean gertaturikoak ikusirik, beste norbaiti ere badagokio hainbat eta hainbat saili erantzukizunak eskatzea? Unean uneko arduradunen kontua da unibertsitateko ikasketak euskaraz ere eskaintzea? Ala errektoregoak berak eta unibertsitateko gobernu-batzarrak ere badute erantzukizunik afera honetan? Erakunde politikoez ez ote dute zer esanik kontu hauetan?

Euskaraz ikasi nahi duten ikasleen kopurua asko ari da ugaltzen azken urteotan. «*UBI euskaraz ikasten duten ikasleen kopuruak gora egin du*», zioen unibertsitateko euskararako errektoreordetzak argitaratzen duen *Campus* berripaperak 1995eko ekaineko alean. Ikasleak, beren eskubideak errebindikatu, gatazkak sortzen has daitezen bitartean lo egon behar ote dugu unibertsitatean nolabaiteko erantzukizuna dugunok! Ezin harrituko gara mendiak su hartzen badigu, magalean pizturik ikusitako sutxoa itzaltzen ahalegindu ez garenok. □